

Välkommen till skolprogrammet Måljakten!

Förarbete

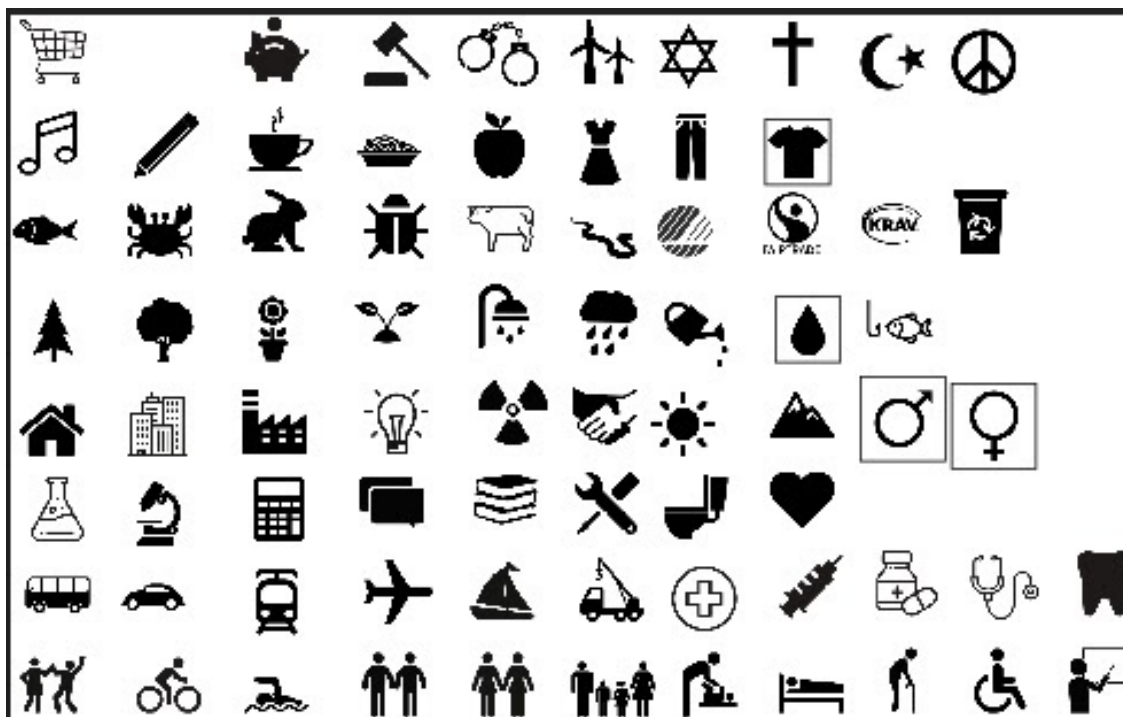
Vi vill att du delar in klassen så att de arbetar två och två. Är det ett ojämnt antal elever kan en grupp vara tre, alternativt om du har en elev med assistent så kan den eleven med assistent arbeta med ett mål.

Varje grupp får ett Globalt mål att läsa in sig på, och varje grupp har 18 symboler som de skall fundera på om de har något med "deras" mål att göra. Vi vill att eleverna hittar minst 5 symboler som kan kopplas till deras mål. Det kan antingen handla om ett problem som måste lösas eller en lösning på ett problem.

Om klassens elever inte räcker för att arbeta med alla målen väljer du ut vilka mål ni skall arbeta med, tänk då på att välja mål så att eleverna blir utspridda runt mattan.

Välj hellre t.ex. 1, 3, 5, 7 etc. än 1, 2, 3, 4 etc. Ingen grupp skall arbeta med mål 17 under förarbetet, men ni får gärna diskutera mål 17 tillsammans i klassen.

Här nedan visas samtliga symboler som kan förekomma i förarbetet. Några av dem kanske du behöver förklara, som t.ex. Peace-märket, Svanen, Krav eller de religiösa symbolerna.

Kallor: www.globalamalen.se

<http://www.globalamalen.se/wp-content/uploads/2016/10/Blir-varlden-bättre.pdf>

<http://www.globalamalen.se/wp-content/uploads/2016/10/Globala-malen-1-17-med-baksidor.pdf>

Under besöket kommer vi att både arbeta med de globala målen och med programmering. Vi kommer vi att placera eleverna runt en matta på golvet (se skiss nedan) vid sitt måls nummer där de kommer att få ett uppdrag att lösa med hjälp av en Bluebot. Eleverna programmerar en BlueBot med hjälp av pilsymboler.

Det är viktigt att eleverna känner till programmering med hjälp av pilsymboler. Gör gärna "Robotkompis med uppdrag" från Kodcentrum, eller liknande analoga programmeringslekar innan besöket på Kreativum.

<https://kodboken.se/analoga-ovningar/robotkompis-med-uppdrag>

Efterarbete

Tillbaka i klassrummet kan ni tillsammans diskutera de olika målen och vad de handlar om. Diskutera gärna varför de har valt de olika symbolerna och funderingar runt detta.

På Fenomenalens hemsida finns uppdrag kring varje mål som ni kan arbeta vidare med. <https://dokument.gotland.se/IntegrationService.svc/doc/content/36473>

På www.globalamalen.se finns material och övningar som kan användas i skolan.

INGEN FATTIGDOM

Fattigdom handlar inte bara om att sakna pengar så att man inte har råd med mat eller kläder.

Det kan också vara:

- Att det inte finns tillräckligt många sjukhus och läkare i det land där man bor, eller att det är väldigt långt till sjukvården.
- Att man inte gått i skola, eller gått i skola under bara några få år.
- Att sakna rösträtt och inte få vara med och bestämma.
- Att inte ha en säker plats att bo på.
- Att inte kunna få tag i rent vatten eller att sakna toalett.

För en som är fattig känns det nog viktigare att få mat i magen än att bekymra sig över att plastpåsar blåser ut i havet. Att få bort fattigdomen är därför väldigt viktigt för att de andra globala målen skall kunna bli verklighet.

Fattigdom kan kännas som något som finns i andra länder, men det finns överallt. I Blekinge finns ca 5000 barn som bor i fattiga familjer. Det är viktigt att vi gör vad vi kan för att få bort fattigdom. Fler människor som inte är fattiga innebär fler utbildade, mätta och glada människor.

Du kan hjälpa till genom att skänka sådant du inte använder eller kom överens med dina kompisar om att inte köpa nya saker i present till varandra det här året. Istället kan presenterna vara något ni gjort själva, något som är köpt på en loppis eller något kul att hitta på tillsammans. Då kan alla vara med.

Vad betyder målet Ingen fattigdom för er?

Här till vänster finns några symboler. Titta på dem och fundera över om det är några av dem som ni tycker har med mål 1, Ingen fattigdom, att göra. Försök att hitta minst 5 symboler som ni tycker passar. Diskutera varför ni tycker så.

Kreativum

Upplev dig till kunskap

2 INGEN HUNGER

INGEN HUNGER

Just nu är 850 miljoner människor i världen hungriga. Några av dem bor här i Blekinge. Om man är hungrig får man inte i sig tillräcklig med näring för att orka gå i skola eller arbeta. Särskilt viktigt är det att barn, flickor i puberteten och gravida kvinnor får tillräckligt mycket mat. Varför är det så, tror du?

För att få fram mat till alla människor så behövs inte bara jordbrukare och fabriker som kan producera mat. Det behövs också bra transporter med t.ex. tåg och lastbil, och mat måste kunna förvaras på ett bra sätt för att inte förstöras innan det kommer fram till människorna. I många länder fungerar det här dåligt och är en anledning till att människor går hungriga.

Samtidigt slängs massor av mat. Vi och affärerna måste bli bättre på att köpa in lagom mycket. Har vi köpt för mycket mat hinner den kanske bli för gammal innan vi hunnit äta den och måste därför slängas.

Tips!

- Använd all mat som finns i kylskåpet.
- Kolla med chefen i din närmaste affär om de kan tänka sig att sälja kantstötta frukter och grönsaker lite billigare, istället för att kasta.

Vad betyder målet Ingen hunger för er?

Här till vänster finns några symboler. Titta på dem och fundera över om det är några av dem som ni tycker har med mål 2, Ingen hunger att göra. Försök att hitta minst 5 symboler som ni tycker passar. Diskutera varför ni tycker så.

Kreativum

Upplev dig till kunskap

3 HÄLSA OCH VÄLBEFINNANDE

HÄLSA OCH VÄLBEFINNANDE

Om du mår bra är chansen större att du är med och påverkar och bidrar till att samhället utvecklas. I Sverige har vi därför gratis sjukvård och medicin för alla barn. Så bra är det inte i alla länder. Alla länder måste se till att de som bor där kan få sjukvård när de behöver det. Alla människor har också rätt till rent vatten, mat, ren luft och toaletter. De här sakerna behövs för att man ska må bra. Tyvärr finns det länder där detta inte fungerar bra eller inte ens finns. I många länder saknas t.ex. ålderdomshem eller hjälp till väldigt sjuka eller funktionsnedsatta.

Alla måste må så bra som möjligt. Då är det viktigt att mediciner som t.ex. antibiotika fungerar. Idag finns det vissa risker med att bakterier inte dör av antibiotika. Bakterierna har byggt upp ett skydd eftersom vi använder för mycket antibiotika både när vi är sjuka, men även när vi föder upp djur.

Din kropp mår bra av att äta god och nyttig mat. Den mår även bra av frisk luft och av att röra på sig. Spring, cykla, hoppa, promenera och umgås med dina vänner utomhus! Det gör att du håller dig friskare eftersom kroppen blir mer tålig.

Om du använder cykelhjälm, reflexer och lampor när du är ute i trafiken minskar risken för olyckor och du kan fortsätta förändra världen.

Kroppens kemi gör dig lycklig. När någon klappar eller kramar dig släpps ett ämne loss i kroppen, detta ämne heter oxytocin. Det gör att du mår bra. Kramas mycket!

Vad betyder målet Hälsa och välbefinnande för er?

Här till vänster finns några symboler. Titta på dem och fundera över om det är några av dem som ni tycker har med mål 3, Hälsa och välbefinnande, att göra. Försök att hitta minst 5 symboler som ni tycker passar. Diskutera varför ni tycker s

Kreativum

Upplev dig till kunskap

4 GOD UTBILDNING FÖR ALLA

GOD UTBILDNING FÖR ALLA

Utbildning är en mänsklig rättighet.

Forskarna säger att utbildning är viktigt för att vi ska må bra och kunna utveckla vår värld. Med kunskap kan du ta rätt beslut. Om du t.ex. har lärt dig något om att ett mål är att vi skall ha ett samhälle där alla får vara med, då kan du ta beslut som gör skillnad. Du kan se till att alla får vara med på det ni gör på rasterna.

I Sverige har vi skolplikt men i flera länder finns barn som inte får eller kan gå i skolan. Du har alla möjligheter. 774 miljoner människor i världen kan inte läsa och skriva. Det är väldigt många människor! Ungefär 500 miljoner av dem är kvinnor. Det finns flera orsaker till varför så många kvinnor inte kan läsa och skriva. Många flickor har inte ordentliga mensskydd och stannar hemma från skolan när de har mens, ca en vecka varje månad. En del flickor måste stanna hemma och hjälpa till med hushållssysslor eller så har familjen inte råd att betala för skolan. För varje år är det fler och fler flickor som går klart skolan, så det blir bättre!

Det är viktigt att även vuxna kan få gå i skola om de behöver det. Det skall heller inte spela någon roll om en tex. sitter i rullstol eller om en behöver särskilt stöd i skolan - alla har rätt till utbildning.

Vad betyder målet God utbildning för alla för er?

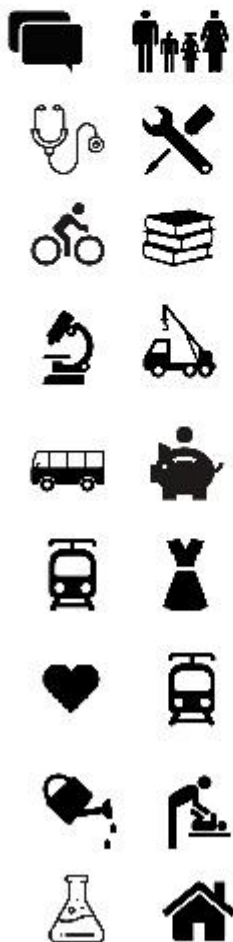
Här till vänster finns några symboler. Titta på dem och fundera över om det är några av dem som ni tycker har med mål 4, God utbildning för alla, att göra. Försök att hitta minst 5 symboler som ni tycker passar. Diskutera varför ni tycker så.

Kreativum

Upplev dig till kunskap

5 JÄMSTÄLLDHET

JÄMSTÄLLDHET

Jämställdhet betyder att kvinnor och män, flickor och pojkar ska ha samma möjligheter, rättigheter och skyldigheter. Jämställdhet är ett måste för att vi ska kunna leva hållbart och i fred.

I vissa yrken får kvinnor och män inte samma lön även om de arbetar med samma sak. Vissa mediciner är utprovade på män och passar kanske inte lika bra för kvinnor. På vissa håll anses det konstigt när pappor är hemma med sina barn och i några länder anses det konstigt att kvinnor kör bil. På vissa håll är en del yrken för män och andra för kvinnor. Det här är exempel på sådant som behöver ändras så att det blir mer jämställt.

Världen blir bättre då pojkar och flickor kan bidra på lika villkor genom sina förmågor och kunskaper. Alla har fantastiska förmågor, idéer och drivkrafter. Det måste vi ta vara på.

På din skola finns en läroplan. I den står det att alla ska behandlas lika oavsett kön. Är det så?

Vad betyder målet Jämställdhet för er?

Här till vänster finns några symboler. Titta på dem och fundera över om det är några av dem som ni tycker har med mål 5, Jämställdhet, att göra. Försök att hitta minst 5 symboler som ni tycker passar. Diskutera varför ni tycker så.

Kreativum

Upplev dig till kunskap

6 RENT VATTEN OCH SANITET

RENT VATTEN OCH SANITET

Vattnet som finns på jorden har funnits här sen jorden bildades. Vattnet vi dricker är samma som det dinosaurierna drack. Det går runt i ett fantastiskt kretslopp. Problemet är att vi smutsar ner vattnet på ett helt annat sätt än vad dinosaurierna gjorde och därför måste vi rena vattnet. Bäst är om vi låter bli att smutsa ner vattnet! Ett sätt att hålla vattnet rent är att bara spola ner kiss, bajs och toalettpapper i toaletten.

För att odla mat och producera livsmedel i fabriker behövs mycket vatten. I en del länder finns inte tillräckligt många reningsverk, det gör att smutsigt vatten från både fabriker och bostäder släpps ut i vatten där människor hämtar sitt dricksvatten. Smutsigt vatten sprider många farliga sjukdomar.

Många människor i världen har inte vatten ända fram till huset och alltså ingen vattenkran att vrida på när de skall ha vatten. Ofta är det kvinnor och flickor som då får gå mycket långt för att hämta vatten. Många flickor är hemma från skolan för att istället hämta vatten till sina familjer.

I många länder finns familjer som inte har toalett i sina hem. Fundera över hur det skulle vara. Var skulle du bajsar om ni inte hade toalett hemma?

Brist på vatten och smutsigt vatten kan orsaka bråk, både mellan människor och mellan länder.

I Blekinge är det ibland brist på grundvatten och vi måste hjälpas åt att spara på det vi har. För att försöka lösa bristen på vatten måste vi alla hjälpas åt och tänka ut smarta lösningar så att vattnet räcker.

Vad betyder målet Rent vatten och sanitet för er?

Här till vänster finns några symboler. Titta på dem och fundera över om det är några av dem som ni tycker har med mål 6, Rent vatten och sanitet, att göra. Försök att hitta minst 5 symboler som ni tycker passar. Diskutera varför ni tycker så.

Kreativum

Upplev dig till kunskap

7 HÅLLBAR ENERGI FÖR ALLA

HÅLLBAR ENERGI FÖR ALLA

En energikälla är något som finns i naturen och som kan omvandlas till el och värme. Energi kan fås från sol, vind, vatten, uran, kol, olja, ved eller annan biomassa.

Energikällor som kan användas om och om igen kallas förnybara energikällor. De är sol, vind, vatten och biomassa. De är bäst!

Energikällor som inte är förnybara kallas ofta för fossila bränslen. När vi använder fossila bränslen dvs uran, olja och kol, släpps avgaser ut som bidrar till att vårt klimat förändras och blir varmare. Avgaserna kallas ofta växthusgaser och innehåller mycket koldioxid.

När koldioxiden fanns kvar i oljan långt nere i jorden så var det ingen fara men nu när vi släpper ut koldioxiden i luften så ställer det till med stora problem på vår planet. De flesta bilar, lastbilar och flyg drivs på bensin och bensin är gjord av olja. Eftersom vi använder många saker som behöver el så måste vi försöka påverka alla att använda så mycket förnybar elenergi som möjligt, så att vi släpper ut så lite koldioxid som möjligt.

Många människor på jorden lever utan att ha elektricitet i sina hem. Många använder träkol när de lagar mat istället för en elektrisk spis, och att andas in avgaserna från kol är väldigt farligt. Att ha modern och förnybar energi och rena bränslen är viktigt för att uppnå många av de andra globala målen som t.ex. ingen fattigdom, ingen hunger, bra hälsa, att stoppa klimatförändringarna och rent vatten till alla. Det bästa är om vi inte använder fossila bränslen alls och för att göra det måste vi ändra våra vanor. Det kan vara svårt att ändra vanor men tillsammans lyckas vi!

Vad betyder målet Hållbar energi för alla, för er?

Här till vänster finns några symboler. Titta på dem och fundera över om det är några av dem som ni tycker har med mål 7, Hållbar energi åt alla, att göra. Försök att hitta minst 5 symboler som ni tycker passar. Diskutera varför ni tycker så.

Kreativum

Upplev dig till kunskap

8 ANSTÄNDIGA ARBETSVILLKOR OCH EKONOMISK TILLVÄXT

ANSTÄNDIGA ARBETSVILLKOR OCH EKONOMISK TILLVÄXT

Mer än hälften av alla i hela världen som arbetar, har oschyssta anställningar. Det kan handla om låg lön, konstiga arbetstider och elaka chefer. Många gånger är kvinnor och barn värst drabbade (ja, det finns barn som måste jobba). Du kan hjälpa till genom att t.ex. köpa saker som är märkta med Fairtrade. Det är en märkning på varor som tillverkas på ett bra sätt.

Om vi som handlar vill ha saker som är tillverkade på ett schysst sätt kommer tillverkarna att vara tvungna att behandla sina anställda rättvist för att få sälja sina varor.

Det finns också annat du kan göra. Du kan börja med att fundera på hur ni arbetar hemma hos dig. Vuxna och barn utför massor av arbete varje dag. Hemma hos er kanske ni behöver fixa frukost, plocka i och ur diskmaskinen, duka bordet, laga mat, läsa läxor, tända eld i pannan, sköta om husdjur och hämta posten varje dag. Varje vecka måste också någon handla, städa, tvätta kläder och vattna blommor. Vuxna och barn gör förmodligen olika typer av arbeten och arbetar olika lång tid, men ni kan ändå fundera på hur rättvisa ni är i er familj när det gäller hemarbete. Om det inte verkar rättvist så kan ni tillsammans dela upp arbetet hemma för att det ska bli anständiga och rättvisa arbetsvillkor för alla i familjen!

Vad betyder målet Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt, för er?

Här till vänster finns några symboler. Titta på dem och fundera över om det är några av dem som ni tycker har med mål 8, Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt, att göra. Försök att hitta minst 5 symboler som ni tycker passar. Diskutera varför ni tycker så.

Kreativum

Upplev dig till kunskap

9 HÅLLBAR INDUSTRI, INNOVATIONER OCH INFRASTRUKTUR

HÅLLBAR INDUSTRI, INNOVATIONER OCH INFRASTRUKTUR

En uppfinning är en lösning på ett speciellt problem. Allt vi har runt omkring oss är uppfinningar, en del uppfinningar är bra och en del är dåliga. Man kan säga att vi alla är uppfinnare eftersom vi löser problem varje dag.

En innovation är en uppfinning som tillverkas och sprids till många människor. Det finns många innovationer som har uppfunnits i Sverige. Skiftnyckeln, blixtlåset, respiratorn, säkerhetsbältet, rörtången, frigolit och dynamit är några exempel på det.

Infrastruktur är de viktiga system som behövs för att samhället ska fungera. Hit räknas t.ex. vägar, järnvägar, busslinjer, elnät, vattenledningar, avlopp och internet. Många tror att städerna i framtiden kommer att bli fler och vara större än vad de är nu. Det finns alltså all möjlighet att redan nu skapa de städer vi vill ha i framtiden eftersom de ännu inte är byggda! Att bygga bra och hållbar infrastruktur från början blir då extra viktigt. Hållbara transporter och industrier som har miljövänliga tekniker och släpper ut så lite avfall som möjligt är viktigt för att städerna skall kunna bli hållbara.

Du kan ha lösningen på framtidens problem. Dina innovationer kan vara de som hjälper industrin att tillverka saker på ett hållbart sätt. Kanske är det du som kommer på hur man kan bygga vägar eller avloppssystem på ett nytt och spännande sätt.

Vad betyder målet Hållbar industri, innovation och infrastruktur, för er?

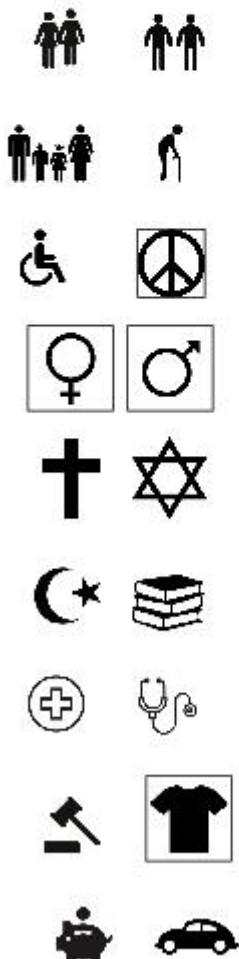
Här till vänster finns några symboler. Titta på dem och fundera över om det är några av dem som ni tycker har med mål 9, Hållbar industri, innovation och infrastruktur, att göra. Försök att hitta minst 5 symboler som ni tycker passar. Diskutera varför ni tycker så.

Kreativum

Upplev dig till kunskap

10 MINSKAD OJÄMLIKHET

MINSKAD OJÄMLIKHET

Vår planet tillhör alla. Inga länder eller gränser kan ändra på det. Vi måste dela på resurserna. Jämlikt. Jämlikhet betyder att alla har lika rättigheter. Det ska inte spela någon roll vilka förmågor du har, vilket land du bor i eller är född i, vilken hudfärg du har, vilket kön du har eller vilken religion du har. Alla ska ha samma möjligheter!

I grund och botten är vi mer lika varandra än olika. Människor har drömmar, viljor, känslor och förmågor. Det gör oss lika. Vi drömmar, känner och vill olika saker. Några av oss har lätt för matematik eller kan springa fort. Några har svårt att nå saker, några har glasögon och några hör dåligt. Allt det gör oss olika.

Även andra saker gör oss olika. Vilken färg på håret vi har, var vi är födda, vilka vi bor tillsammans med, vilket språk vi använder eller vilka vi älskar gör oss olika. Att vi är födda, att vi har ett språk och att vi älskar gör oss lika.

Jämlikhet, fred och frihet från våld är nödvändigt för att bygga upp hållbara samhällen där alla människor kan använda sina förmågor på bästa sätt.

Orättvisor som beror på var man kommer ifrån, var man bor eller vem man väljer att leva tillsammans med, finns i många länder. På vissa håll får man inte gifta sig med den man vill. En del får inte det arbete den är utbildad för och på andra håll har alla inte rätt att rösta eller har inte rätt till sjukvård. En del blir inte rättvist dömda i domstol. Det här är exempel på sådant som behöver ändras så att det blir mer jämlikt.

Vad betyder målet Minskad ojämlikhet för er?

Här till vänster finns några symboler. Titta på dem och fundera över om det är några av dem som ni tycker har med mål 10, Minskad ojämlikhet, att göra. Försök att hitta minst 5 symboler som ni tycker passar. Diskutera varför ni tycker så.

Kreativum

Upplev dig till kunskap

11 HÅLLBARA STÄDER OCH SAMHÄLLEN

HÅLLBARA STÄDER OCH SAMHÄLLEN

Infrastruktur är de viktiga system som behövs för att samhällen och städer ska fungera. Hit räknas t.ex. vägar, järnvägar, busslinjer, elnät, vattenledningar, avlopp och internet.

Många tror att städerna i framtiden kommer att bli fler och vara större än vad de är nu. Det finns alltså all möjlighet att redan nu skapa de städer vi vill ha i framtiden eftersom de ännu inte är byggda! Att bygga bra och hållbar infrastruktur från början blir då särskilt viktigt. Hållbara transporter och industrier som har miljövänliga tekniker och släpper ut så lite avfall som möjligt är viktigt för att städerna skall kunna bli hållbara.

Att bygga bra och hållbar infrastruktur från början är som sagt viktigt i en ny stad men måste såklart också fungera i de städer som redan finns. I många stora städer samlas fattiga människor i slumområden där det saknas infrastruktur. I slummen saknas bl.a. bra bostäder, rent vatten, toaletter, skolor, elektricitet och avfallshantering.

För att vi, städerna och naturen ska må bra är det viktigt att vi planterar träd och växter också i städerna. De hjälper bland annat till att skapa mysiga miljöer, ta hand om vissa föroreningar och sänka temperaturen.

Vad betyder målet Hållbara städer och samhällen för er?

Här till vänster finns några symboler. Titta på dem och fundera över om det är några av dem som ni tycker har med mål 11, Hållbara städer och samhällen, att göra. Försök att hitta minst 5 symboler som ni tycker passar. Diskutera varför ni tycker så.

Kreativum

Upplev dig till kunskap

12 HÅLLBAR KONSUMTION OCH PRODUKTION

HÅLLBAR KONSUMTION OCH PRODUKTION

När saker tillverkas påverkas ofta miljön på ett dåligt sätt eftersom tillverkningen ibland släpper ut farliga ämnen. Ibland tillverkas sakerna av farliga ämnen. Därför måste vi se till att bara handla det vi behöver och det vi handlar ska vara tillverkat på ett bra sätt och av ofarliga ämnen.

Hållbar konsumtion (handel) och produktion (tillverkning) bidrar till många bra saker som t.ex. minskade utsläpp av farliga kemikalier. Det gör också att de som arbetar med produktionen får bättre hälsa och minskad fattigdom.

Något som är kul och kreativt är att försöka tillverka något nytt av något gammalt. Kolla lite extra noga därhemma. Där kan det finnas material att tillverka nya saker av! När du använder det du redan har, slipper du att köpa nya saker och bidrar på så sätt till ett hållbart samhälle. Använd din fantasi och återvinn, återanvänd och återbruka!

Det är viktigt att det finns information i affären om det som säljs, så att den som handlar kan välja det som är mest hållbart. Informationen kan vara olika miljömärkningar, tydliga innehållsförteckningar eller information på hemsidor.

Vad betyder målet Hållbar konsumtion och produktion för er?

Här till vänster finns några symboler. Titta på dem och fundera över om det är några av dem som ni tycker har med mål 12, Hållbar konsumtion och produktion, att göra. Försök att hitta minst 5 symboler som ni tycker passar. Diskutera varför ni tycker så.

Kreativum

Upplev dig till kunskap

13 BEKÄMPA KLIMATFÖRÄNDRINGEN

BEKÄMPA KLIMATFÖRÄNDRINGEN

Energikällor som kan användas om och om igen kallas förnybara energikällor. De är sol, vind, vatten och biomassa. Energikällor som inte är förnybara är uran, olja och kol. De kallas ofta för fossila bränslen. De flesta bilar, lastbilar och flyg drivs på bensin och bensin är gjord av olja. När vi använder fossila bränslen släpps avgaser ut. Avgaserna kallas ofta växthusgaser och innehåller mycket koldioxid.

Mycket av den plast vi använder är gjord av olja. I olja finns koldioxid. Plastsopor bränns ofta och då släpps koldioxiden ut i luften. När koldioxiden fanns kvar i oljan långt nere i jorden så var det ingen fara men nu när vi släpper ut koldioxiden i luften så ställer det till med stora problem på vår planet.

Koldioxid bidrar till att öka värmen på jorden, vilket leder till att balansen rubbas i naturen. Det kan ge varmt väder utan regn så att växterna torkar eller alldeles för mycket regn så att det blir översvämningar. Det kan då bli svårare att odla eller svårt att få tag i rent vatten. De här förändringarna i vårt klimat är en av vår tids största utmaningar.

Det bästa är om vi inte använder bensin eller plast alls och för att göra det måste vi ändra våra vanor. Det kan vara svårt att ändra vanor men tillsammans lyckas vi!

Vad kan vi göra? Jo, vi kan t.ex. cykla och promenera så mycket som möjligt. Om du inte måste köra bil, ta cykeln! Vi kan också försöka ta tåget istället för att flyga när vi skall resa långt bort.

Vad betyder mål 13, Bekämpa klimatförändringen för er?

Här till vänster finns några symboler. Titta på dem och fundera över om det är några av dem som ni tycker har med mål 13, Bekämpa klimatförändringen, att göra. Försök att hitta minst 5 symboler som ni tycker passar. Diskutera varför ni tycker så.

Kreativum

Upplev dig till kunskap

14 HAV OCH MARINA RESURSER

HAV OCH MARINA RESURSER

Det finns mycket föroreningar och skräp i haven. I Stilla havet har det bildats en stor ö som är gjord av plast. I Östersjön finns också massor av plast. På vissa platser spolas skräp ut i hav direkt från toaletter och fabriker. På andra håll tippas sopor direkt från lastbilar ner i havet. Det skadar allt som lever i haven. Fiskarna blir färre och färre. Haven mår dåligt. Vi människor måste skärpa oss!

All den här plasten måste bort ur haven. Många uppfinnare arbetar med att komma på hur man skall göra det och i olika hav provas olika lösningar. Kanske kan du komma på en bra lösning!

Det är dags att vi lär oss hur vi kan bevara och använda haven och de marina resurserna på ett sätt som gör att haven inte blir sämre. Några av de marina resurserna är salt, alger och fisk.

Den mat vi kan hämta ur haven är viktig för att alla människor skall kunna ha mat på bordet, men vi måste hämta maten på ett hållbart sätt. Om vi t.ex. fiskar för mycket på samma ställe så kan fisken ta slut.

Det finns forskare som börjat odla alger i haven, som en åker, fast i havet. Alger kan användas till mycket; i mat, göras batterier av, till biogas eller kanske till en nedbrytbar plast. Alger är en fantastisk resurs!

Vad betyder mål 14, Hav och marina resurser, för er?

Här till vänster finns några symboler. Titta på dem och fundera över om det är några av dem som ni tycker har med mål 14, Hav och marina resurser, att göra. Försök att hitta minst 5 symboler som ni tycker passar. Diskutera varför ni tycker så.

Kreativum

Upplev dig till kunskap

15 EKOSYSTEM OCH BIOLOGISK MÅNGFALD

EKOSYSTEM OCH BIOLOGISK MÅNGFALD

Naturen hjälper oss med väldigt mycket. Ett exempel på det är träd som svalkar eller ger oss syre. Allt i naturen har en uppgift – därför är alla växter och djur viktiga och mångfald en nödvändighet.

Människor behöver väldigt mycket från naturen. Det kan vara mat, energi, vatten, mineraler, läkemedel och förnyelsebara råmaterial som t.ex. trä. Det vi hämtar eller får från naturen kallas för naturresurser. Vi behöver ta hand om naturen genom att inte släppa ut avgaser eller smutsa ner vattnet. Vi måste också tänka på att inte ta ut för mycket material som inte kan förnyas så att naturresurserna räcker till alla.

Vi behöver så stor biologisk mångfald som möjligt för att jorden ska må bra. Om någon del av naturen försvinner rubbas balansen och en del av ekosystemet blir skadat. I Blekinge finns ett tusental arter som är hotade och riskerar att försvinna. Det är många! Vi måste hjälpas åt för att så många växter och djur som möjligt skall finnas kvar!

Du kan hjälpa den ekologiska mångfalden,

- Plantera växter som insekter tycker om.
- Städa inte så mycket i din trädgård! Många djur tycker om gamla stubbar och löv.

Vad betyder mål15, Ekosystem och biologisk mångfald, för er?

Här till vänster finns några symboler. Titta på dem och fundera över om det är några av dem som ni tycker har med mål 15, Ekosystem och biologisk mångfald att göra. Försök att hitta minst 5 symboler-som ni tycker passar. Diskutera varför ni tycker så.

Kreativum

Upplev dig till kunskap

16 FREDLIGA OCH INKLUDERANDE SAMHÄLLEN

FREDLIGA OCH INKLUDERANDE SAMHÄLLEN

Våld i alla former är det största hotet mot utveckling! Inga framsteg kan nås i en värld med våld, hot om våld eller konflikter. Ett inkluderande samhälle låter alla människor i landet få samma möjligheter oavsett vilka förmågor de har, vilket land de kommer ifrån, vilken hudfärg, kön eller religion de har. När världens ledare satte upp målen för en hållbar utveckling använde de uttrycket "Leave no one behind", alla ska vara med!

Fred och frihet är enda lösningen. När människor kan vara med och påverka genom t.ex. val och när de känner att lagen behandlar alla lika så blir det färre konflikter.

Vi är övertygade om att glädje och vänlighet kan förändra världen. Ser du någon le mot dig är det svårt att inte le tillbaka. I våra hjärnor finns "spegelneuroner" som bl.a. aktiveras när vi tittar på andra människor och då gör vi gärna som andra gör. Vi gäspar när andra gäspar och skrattar när andra skrattar, vi är härmapor helt enkelt. Om någon är vänlig mot dig vill du gärna vara vänlig tillbaka. Att vara snäll och vänlig även mot sådana som vi inte kommer så bra överens med, eller mot någon som är ensam, är ett sätt att förändra världen. För tänk när ditt leende smittar av sig även på den personen - då har du verkligen förändrat något!

Vad betyder mål 16, Fredliga och inkluderande samhällen, för er?

Här till vänster finns några symboler. Titta på dem och fundera över om det är några av dem som ni tycker har med mål 15, Fredliga och inkluderande samhällen att göra. Försök att hitta minst 5 symboler som ni tycker passar. Diskutera varför ni tycker så.

Kreativum

Upplev dig till kunskap

17 GENOMFÖRANDE
OCH GLOBALT
PARTNERSKAP

GENOMFÖRANDE OCH GLOBALT PARTNERSKAP

(Observera att ingen grupp skall arbeta med detta mål under förarbetet, men ni får gärna diskutera mål 17 tillsammans)

Det kommer krävas massor med jobb och engagemang för att vår framtid ska bli så ljus som vi önskar.

Det är därför vi alla behövs! Alla på vår planet måste hjälpas åt. Alla kan inte göra allt men alla göra något. Det är tillsammans, som Planetskötare, vi bygger framtiden!

Att vara planetskötare är inget nytt. Tillsammans har vi länge gjort saker för att Jorden skall bli en bättre plats att vara på. Fast vi har kanske inte tänkt på att vi faktiskt är just planetskötare.

Tittar vi ungefär femtio år tillbaka i tiden så har det hänt mycket som är bra. Fråga en vuxen som är runt femtio år om hur det var när hen var liten. Satt de med eller utan bilbälte i bilen? Använde de cykelhjälm? Vad lekte de på rasten? Vad såg de på TV? Vilka uppfinningar fanns inte då? Vilka uppfinningar fanns då som inte används nu? Var det många som saknade arbete? Tycker de att världen har blivit bättre?

Några saker som har blivit bättre på bara 25 år:

Färre fattiga – För 25 år sedan levde 1 900 miljoner människor i extrem fattigdom och 2015 hade det minskat till 840 miljoner.

Fler barn i skola – För 25 år sedan började ungefär 8 av 10 barn i skolan. Idag är det 9 av 10 barn som börjar skolan. Tänk så stor skillnad det blir i hela världen!

Rent vatten – Flera miljoner människor har fått tillgång till rent vatten de senaste 25 åren.

Kreativum

Upplev dig till kunskap